

Remmelgas ja paju

REIN SANDER

Pajusid on meil looduses paarkümmend liiki. Nende täpne määramine on paras ülesanne ainult õppinud ja eriliselt pajudele andunud botaanikule.

Teised inimesed teevad pajudel (*Salix*) vahet peamiselt kasvukuju järgi – need pajud, mis kasvavad puuks, on remmelgad. Ehkki tihti öeldakse ka remmelga kohta paju: hõbepaju ja kerapaju näiteks.

Hõbepaju (*S. alba*) ongi üks meie ilusamaid remmelgaid: süstjad hõbehallid lehed püüavad pilku terve suve. Talvel tuleb raagus puudel esile noorte võrsete ilus helekollane koor – mida kevade poole, seda värvirikkam.

Hõbepajul on ka pikkade maani rippuvate okstega sort 'Tristis'. Selline leinapaju on eriti ilus suurema tiigi kaldal või ojakäärus üksikuna kasvades, kus võra kuju kenasti silma paisab. Ka lehtede värv on hõbepajudel erinev: enamikul on vanemad lehed hõbehallid ainult alt, vormil *argentea* aga mõlemalt poolt.

Kerapaju on rabeda remmelga (*S. fragilis*) vorm, tuntud sordina 'Bullata'. Neid korrapärase ümmarguse võraga puid näeme sageli Lõuna-Eestis.

Mõlemad remmelgad kasvavad suurteks, kuni paarikümne meetri kõrgusteks puudeks. Tänapäeva väikeaeda nad ei sobi, küll aga maakodusse puiestee- või koplipuuks, tuulevarjuks põllupeenrale, sauna taha tiigi äärde.

Korvipajust saab tiheda heki.

Noor kerapaju Türi Pärnu jõe kaldal.

Mitu pajuliiki kasvatavad ilusaid pikki ühtlase jämedusega oksa, millest saab kenasid punutisi. Ühe sellise liigi nimi ongi meil korvipaju (*S. viminalis*), sel on mitu hübriidset sorti. Veel paremaid punumisvitsu saab punapaju (*S. purpurea*) võrsetest.

Vitsade saamiseks tuleb pajuistandus igal kevadel enne lehtimist tagasi lõigata, sest head punumismaterjali saab ainult üheaastastest vitstest. Korvipajust saab kiiresti ka vähenõudliku tuulekaitseheki paika, kus ilu ei ole esmatähtis. Mis ei tähenda, et hekk oleks inetu. Ka pajuhekki tuleb vähemalt üle paari aasta tugevasti tagasi lõigata, muidu kasvab see 4–5 m kõrguseks.

Põõsakujulisi pajusid on kerge paljundada pistokstega. Nõnda ei ole istanduse või heki rajamisel muud muret, kui paraja pikkusega oksajupid kevadel mulda torgata.

Remmelgate pistoksad tehakse nii suured ja jämedad, et neid kutsutakse pistvaiadeks. Mida suurem ja jämedam see on, seda kiiremini kasvatab endale ilusa võra. Vaia alumist otsa võib kirvega isegi natuke teritada, kuid kõvemas mullas on mõistlikum teha kangiga auk ette ja vai kirvesilmaga maasse koputada. Umbes kolmandik vaiast peaks mulda saa-

ma. Vaia ülemine ots katke pookeva ha või värviga, et see kuivama ei hakkaks. Muld vaia ümber tallake kinni, kuival kevadel ka kastke.

Õige aeg istutustööks on varakevad, kui kelts juba sulanud. Mugav on vaiad lõigata kohe enne istutamist (siis peab sobivad oksad sügisel mingil moel ära märkima). Sügisel lõigatud oksad kaevake talveks poolviljtu maasse, kastke ja katke turbaga, et nad talve jooksul ära ei kuivaks.

Väikeaeda sobivad madalad paju-liigid. Viimaste aastate suurmood on raagremmelga (*S. caprea*) sort 'Kilmarnock', umbes poolteise meetri kõrgune tüvialusele poogitud leinavorm. Ta rõõmustab juba varakevadel silma rohke õitsemisega.

Teine uustulnuk meie puukoolides on tervelehine paju (*S. integra*), selle sortidel on noored lehed roosa-valgekirjud. Paari-kolme meetri kõrguseks kasvavad ka Matsuda remmelga (*S. matsudana*) hübriidid (liik ise on meil külmaõrn). Kuid Venemaal saadud sordirühm 'Ural' talub meie talve hästi. Hübriidsed sordid on vonklevate ja keerduvate okstega, eriti kenad maikuu õitsemise aegu.

REIN SANDER